

ΩΣ ΤΑ ΔΕΚΑΞΙ ΜΟΥ χρόνια παπούτσι δέ φόρεσα, μήτε καινούργιο ρούχο. Ο πατέρας μου μιάν έγνοια είχε, ν' αποκτήσει πολλά χωράφια, λιόδεντρα και συκοπερίβολα. Η μάνα μου έκανε δεκατέσσερις γέννες, μά της ζήσαν μόνο έφτά παιδιά κι από τούτα τά τέσσερα της τά φάγαν οί πολέμοι.

Δέ θυμούμαι νά μου 'δωκε ποτέ ο πατέρας μου κανένα μεταλλίκι ν' αγοράσω σάν παιδί καραμέλα ή κουλούρι. Μιά μέρα πού ήτανε νά μεταλάβω μαζί μέ τά δυό μικρότερα αδέρφια μου, πήγαμε και του ζητήσαμε συχώρηση, μέ την κρυφή έλπίδα πώς θά 'βγαζε νά μάς δώσει κάτι. Κείνος όμως, σάν πήρε είδηση πώς περιμέναμε λεφτά, άγρίεψε και γύρεψε νά μάς δείρει. Κινήσαμε τότες και πήγαμε νά φιλήσουμε τό χέρι των νουνών μας, μήπως κι έβγαينه από κεί τίποτα. Όταν μάς δώσαν από ένα γρόσι στόν καθένα ξετρελαθήκαμε! Ο πίο μικρός, ο Σταμάτης, έτρεξε ίσια στό μπακάλικο του κύρ Θόδωρου, πού 'χε κάτι χρωματιστά κάντια, μεγάλα σάν λιθάρια και χόρτασε μ' αυτά τή λίμα του. Ο Γιώργης κι εγώ είχαμε άλλο μεράκι, λαχταρούσαμε νά πιάσουμε παιχνίδι στό χέρι μας. Ο Γιώργης άγόρασε τήν πρώτη τρουμπέτα πού

του 'λαχε. Έγώ συγκράτησα τή βιασύνη μου, έψαχνα για τό καλύτερο. Όταν πέτυχα ένα σταχτί τενεκεδένιο ποντικάκι μ' έλατήριο, τ' άρπαξα και δέ δίστασα νά δώσω όλόκληρο τό χαρτζιλίκι μου.

Γυρίσαμε στό σπίτι νά κάνουμε τό κομμάτι μας. Ο αδερφός μου κορδωμένος παράσταινε τό σαλπικτή και δέν έλεγε νά βγάλει τήν τσαμπούνα απ' τό στόμα του. Έγώ έπεσα φαρδύς πλατύς χάμου, ακούμπησα προσεχτικά τό ποντίκι στό πάτωμα, τράβηξα ένα λαστιχάκι από τήν κοιλιά του και σάν τό είδα νά τρέχει πέδα δώθε, άρχισα νά ξεφωνίζω:

— Σαλεύει! Είναι ζωντανό!

Μαζεύτηκαν τ' αδέρφια μου και κάναν σάν παλαβοί, ποιός θά πρωτοτραβήξει τό έλατήριο νά φέρει βόλτες τό ποντίκι. Μεγαλύτερη συγκίνηση δέν ένιωσα σ' όλα τά παιδικά μου χρόνια. Καθώς ήμασταν παραδομένοι στή γλύκα του παιχνιδιού, τσάκωσα μέ τήν άκρη του ματιού τήν όψη του πατέρα νά γίνεται σκληρή. «Τί νά 'χει πάλι;» σκέφτηκα. Μά πριν βγάλω κριση, άκουσα τή φουρκισμένη προσταγή του:

— Για... έσεις! Φέρτε μου δώ τούτα τά μαραφέτια.

Δέν πρόκανε ν' αποσώσει τό λόγο του, άρπάζω τό ποντίκι, τό χώνω προστατευτικά στόν κόρφο μου και κατρακυλώ πέντε πέντε τά σκαλοπάτια του χαγιατιού. Ο αδερφός μου ο Γιώργης δέ μ' ακολούθησε, θές γιατί δέ μυρίστηκε τόν κίνδυνο, θές γιατί δέν τόλμησε νά έναντιωθεί, πλησίασε τόν πατέρα, του παράδωσε τήν τρουμπέτα κι έμεινε νά τόν κοιτάζει μ' άνοιχτά τρομαγμένα μάτια. Κείνος τή χούφτωσε, τή στράβωσε μέσα στήν πετρωμένη παλάμη του κι απέ τήν πέταξε στό τζάκι.

— Νά, λεχρίτες! έκανε. Για νά μάθετε νά ξοδεύετε

τον παρα σας σε τετοια παιδιαπραματια! Χαθηκε ν' αγοράστε, μπρέ, κανα τετραδίο, κανα μολύδι;

Ήταν ή πρώτη φορά πού άντικρίστηκα μέ τήν τυφλωση της έξουσίας κι άναστατώθηκα. Πού νά 'ξερα πώς σ' όλόκληρο τό βίο μου μ' αύτήνα θ' αντιπάλευα...

Η μάνα μου ήταν τρυφερή και ύπομονετική γυναίκα. Η κακοτροπία του άντρα της τήν έκανε νά στέκει πάντα σούζα, μέ τόν καλό λόγο και τό χαμόγελο στ' άχείλι: «Στόν άράθυμο τόν άντρα, έλεγε, σά δέν έναντιώνεσαι τόν έχεις σκλάβο». Τώρα τί σόι σκλάβο είχε τόν πατέρα, μονάχα κείνη τό 'ξερε πού έκανε μαζί του ένα λόχο παιδιά.

Όσοτόσο μιά φορά, μιά και μοναδική, του έναντιώθηκε. Τόν είδε νά μέ χτυπάει μέ τόση μανία, πού τό αίμα έτρεχε βρύση από τή μύτη και τό στόμα μου. Τότες μπήκε στή μέση, άνοιξε τά χέρια της σάν φτερούγες και μέ δακρυσμένα μάτια του είπε τρομαγμένη:

— Άμοιρε, θά τό χαλάσεις τό σπλάχνο σου!

Αίτία του άγριου ξυλοδαρμού ήταν ένα μεταλλίκι. Μού τό 'χε δώσει ο πατέρας για νά πάω στόν μπακάλη ν' αγοράσω άλάτι. Ήξερα τί μέ περίμενε αν τό 'χανα, γι' αύτό και τό κράταγα σφιχτά στήν ιδρωμένη μου παλάμη. Οπόταν στό δρόμο, νά και πέφτω μπροστά σ' ένα γύφτο μέ μιά μαϊμού, μιά κοκκινόκολλη, ξύπνια σουσουραδίτσα, πού παράσταινε πότε τό δάσκαλο, πότε τή δεσποινίδα και πότε τό φαρμακοτρίφτη. Ήταν πολύ, πάρα πολύ άστεία. Κόσμος είχε κάνει κύκλο γύρω της και χάζευε τήν ώρα της πλευρωμής οί περισσότεροι σκορπίσανε. Ηρθε τότες ή μαϊμού, στάθηκε μπροστά μου μ' άπλωμένο τό ντέφι. Τά μάτια μας άνταμώνεσαν. Δέ βάστηξα, ξεσφίξε ή χού-

φτα μου από μόνη της και τίγκ, τάγκ, τόγκ, κύλησε μέσα στό ντέφι τό μεταλλίκι μου.

Όταν γύρισα στό σπίτι μ' άδειανά χέρια δέν είπα τήν άλήθειά, είπα μονάχα πώς έχασα τά λεφτά. Αυτό ήταν. Είδα τόν πατέρα μου ν' άγριεύει τόσο, πού τρώμαξα κι έδωσα ένα σάλτο από τό άνω και βρέθηκα κάτω στό δρόμο μέ κίνδυνο νά σκοτωθώ. Όμως ούτε κι αύτή ή πράξη της άπελπισίας μου δέν τόν συνέφερε. Μέ κινήγησε, κι όταν μέ τσάκωσε ένας γείτονας, ο Χαμπέρογλου, και μέ παράδωκε, άρχισε νά μέ χτυπάει όπου έβρισκε. Από κείνη τή μέρα, όσες φορές έβλεπα όργισμένο τόν πατέρα, άνοιγα τά καλαμοπόδαρά μου και κατουριόμουνα. Κι όμως ήρθε εποχή πού του τά συχώρεσα όλα τούτα τά φερσίματά του. Μοναχά κεινού του ξένου, του Χαμπέρογλου, τήν έπέμβαση ούτε τήν κατάλαβα ούτε και τή συχώρεσα ποτέ.

Στό σπίτι δυό έξουσίες ύπολογίζαμε όλοι: του Θεού και του πατέρα, γιατί μ' αυτές είχαμε δέσει τήν ύπαρξή μας. Τή μάνα μας τήνε βλέπαμε σάν τό σκεπασμένο ήλιο, πού τότες μαντεύεις, μά οί άχτίδες του δέ φτάνουνε ίσαμε σένα νά σε ζεστάνουνε. Ποτέ της δέν έβρισκε καιρό νά μάς χαϊδέψει, νά μάς πάρει στά γόνατά της και νά μάς πει ένα παραμύθι. Ξύπναγε όλοχρονίς χαράματα, άναβε φωτιά, έστηνε τσουκάλι νά προκάνει τόσα στόματα. Ύστερα είχε πάντα στήν κούνια κι ένα μυξάρικο νά τσιρίζει. Είχε νά φροντίσει τά ζωντανά, νά βάλει σκάφη, νά ζυμώσει, νά πλύνει, νά γυροφέρει τό νοικοκυριό, νά πιάσει βελόνι, όλο τό χωριό μιλούσε για τήν πάστρα και τή νοικοκυραία της